

SZERKESZTŐI JEGYZET

Nehéz ma az oktatás világával, s különösen jövőjével foglalkozni, hiszen korábban nem tapasztalt ütemben és mértékben változik körülöttünk a természeti és társadalmi környezet. A globális és lokális kihívások ráadásul együttesen és komplex módon tesznek próbára minket. A klímaváltozás, a „dél” népszerűsége, az „észak” elöregedése, a migráció, a társadalom peremére szorult csoportok arányának növekedése, a digitális technológia többszintű behatolása a mindennapokba és az oktatás világába önmagukban is kihívások, de együttes jelentkezésük mindenképpen korszakos jelentőségű.

Mindezek folytán is egyre nehezebb azonosítani azokat a nevelési-oktatási célokat, tartalmakat és módszereket, illetve azokat a képességeket, amelyekre a jövő társadalmában, gazdaságában, szellemi életében szükségünk lesz. Napról-napra anakronisztikusabb a városok közepén található nagy betonépület, a hagyományos iskola, *„amelyet számos, pontosan ugyanolyan teremre osztottak és minden teremben padok és székek sorakoznak. Amikor megszólal a csengő, bemegyünk az egyik terembe harminc másik gyerekkel együtt, akik velünk azonos évben születtek. Minden órában bejön egy-egy felnőtt is, és beszélni kezd. Ezért fizeti őket a kormány. Az egyikük a Föld alakjáról beszél, a másik az emberiség múltjáról, a harmadik az emberi testről.”* (Harari)

Ma már egyre többen látják be, hogy a modern nemzetállamok kiépüléséhez és az ipari forradalomhoz köthető intézményes iskolarendszer világszerte – ahol csak áll még – komoly válságban van. Az oktatáskutatás és a rendszerszintű pedagógiai gyakorlat a régi helyett nem alkotott új, a változó és differenciált feltételrendszerhez igazodó, életképes alternatívát. Különösképpen nem olyat, amely egyszerre

tudja kezelni a versenyképességi elvárásokat, a társadalmi és szociokulturális különbségekből adódó esélyegyenlőtlenségeket, a közösségi és az egyéni tanulási utakat és az ezekhez fűződő érdekeket, a szellemi-lelki-testi fejlődés harmóniájának szükségét – vagyis biztosítani azt, hogy az ember ember maradhasson.

Az oktatás világában persze vannak olyan oktatáspolitikai beavatkozások (pl. a PISA-sokkot követők között), amelyek a válságjelenségek eredményes kezelését szolgálhatják. Adekvátságuk adatokkal, tényekkel is igazolható. Érdemes fölidézni azt a beavatkozási csomagot, amelyet az OECD közel egy évtizede ajánlott. Íme a javasoltak summája:

- a lokális szereplők (intézmények) szakmai önállóságának megerősítése,
- az intézmények tanítási-tanulási képességeinek intenzív fejlesztése,
- minden egyes iskolát és minden egyes tanuló eléré eredménymérő és visszajelző rendszerek kiépítése,
- minden egyes iskolát elérő ösztönző mechanizmusok elindítása (pl. az eredményességi mutatók nyilvános elérhetőségével),
- a pedagógusi munka professzionalizálásának az oktatáspolitikai középpontjába állítása,
- a pedagógusok és az iskolavezetők képességeinek a teljes életpálya során történő fejlesztése.

A fenti javaslatok mentén is érdemes elolvasni a lapszám írásait, hogy a közölt anyagok – kiáltások! – milyen folyamatokról, tapasztalatokról tudósítanak. Hiszen ennek tükrében tudjuk csak értelmezni átalakuló világunk, a Föld dübörgését... *„Hiába fűrösztöd önmagadban, / Csak másban moshatod meg arcodat.”* (József Attila: *Nem én kiáltok*)

Kaposi József

A Tanulmányok rovatba érkező írásokat lektoráltatjuk. A közlési feltételekre és a publikációs stílusra vonatkozó útmutatás, valamint a bírálati adatlap a lektorálás szempontjaival elérhető a honlapunkon: <https://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle>.

élet és iskola, élet-iskola, életiskola, iskola és élet, iskola-élet, iskolaélet

„Ez a mi életünk”

„Ha jelen államainkat tekintjük, a bajoknak nagyobb része két kútútból ered.

Az egyik az, hogy a civilizációval azon tárgyaknak száma s kiterjedése, melyekről az államnak gondoskodni kellene, oly arányban nevedett, hogy az minden kormánynak erejét felülmúlja. Én részemről meg vagyok győződve, hogy Európa alkotmányos országaiban nem találkozik egy miniszter sem, ki azt, mit hivatala szerint kormányoznia kellene, s miért csak ő felelős, tetteleg kormányozni képes volna.

A második, mi szinte magasabb míveltségünk eredménye, az, hogy korunk jogfogalmaival s a felvilágosodás terjedése következtében az emberek nem oly könnyen kormányozhatók, mint hajdan, midőn minden magasabb parancs vak engedelmességre számolhatott.

Az állam eszerént rendszere következtében oly feladatot tűzött ki magának, mely megoldhatatlan, s ezért bajainkon segíteni mindaddig nem is lehet, míg e feladat nem változott, s az állam hatáskörének sokkal szűkebb korlátok nem tűzettek ki, vagy (mert ez csak akkor történhetik, ha azt, mi eddig az állam feladatának tekintetett, mások veszik át) ha sikerülni fog az állam körében kisebb szervezeteket (társulatokat) alkotni, melyek mindannak kormányzatát átveszik, mi nem egyenesen az egész államot illeti.” (1868–1870 k.)

„Az ember nem szabad, de szabaddá válhatik.” (1871)

Eötvös József: Vallomások és gondolatok. Magyar Helikon, Budapest, 1977; 2037. és 2103. tétel.

*

„Nem. Köszönöm, de nem. Szeretném, ha mi, a gyermek szülei dönthetnénk el, mi a legjobb neki. Hiszen mi ismerjük őt, mi tudjuk, hol kell támogatni, hogyan kell kibontani a benne rejlő lehetőségeket. És nem egy kormányzat, aki nem is ismeri a lányomat, hogy mire van szüksége, miben kell segíteni, támogatni őt. Akik meg sem kérdeztek semmiféle szakmai szervezetet, az érintett pedagógusokat, szülőket, senkit... Pedig ez a mi életünk. És azt gondolom, jogunk van arról dönteni, hogy hogyan éljük.”

Egy szülői levél részlete, a köznevelési törvény 2019. június 11-i módosító javaslatának olvasása után, a Szülői Hang Közösség gyűjteményéből.

Forrás: <https://szuloihang.hu/szot-kernek-a-szulo> („Nem tudom, merre fordul a világ...” kezdetű bejegyzés)



MAGYAR
PEDAGÓGIAI
TÁRSASÁG